Наташа Вукићевић
ORCID 0000-0002-6268-2508
Универзитет у Крагујевцу
Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за дидактичко-методичке науке

DOI: 10.46793/KDNN25.277V
UDK: 78:37.091.313-053.4 78

ДЕЧЈА ПЕСМА У ПРОЈЕКТНОМ УЧЕЊУ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Апстракт: У раду се разматра улога музичких садржаја у пројектном приступу као кључној одредници актуелних Основа програма предшколског васпитања и образовања у Србији. Покушали смо да одговоримо на два истраживачка питања: а) на који начин се музички садржаји могу интегрисати са осталим подручјима у функцији учења и развоја детета и б) у којој мери дечја песма, као репрезент музичких садржаја погодних за интеграцију, утиче на исходе пројектног учења у различитим доменима. Могућности примене дечје песме представљене су у оквиру пројекта „Од куће до школе, од школе до куће", реализованог у марту 2024. године у једној предшколској групи ПУ „Пионир" у Јагодини (Н = 22). На основу анализе дечјих вербалних одговора, ликовних и графичких приказа одређеног задатка и разнородних активности у свим етапама пројекта, може се закључити да дечја песма, осим подстицања музичких вештина, значајно доприноси њиховом учењу и развоју у другим подручјима.

Кључне речи: дечја песма, музика, пројектно учење, развој детета, предшколски узраст.

УВОД

Примена уметничких садржаја свих подручја и жанрова у процесу учења потребна је, и неопходна, за свеукупни развој деце раног узраста. Садржаји су кључни чинилац тог процеса јер се методички приступи могу мењати, интегрисати и иновирати у складу са актуелном програмском концепцијом. Важан задатак за васпитача јесте да уметничко дело, приликом примене у васпитно-образовном раду и диференцијације на појединачне компоненте када је то потребно, не изгуби целовитост у естетском смислу. Музичко дело, као и уметничка дела из других домена, својом јединственом и непоновљивом структуром, покреће и инспирише на делање, стварање,

vukicnatasa@yahoo.com

активност (Гајић 2018: 20). Истовремено, због своје апстрактне природе понекад тешко допире до прималаца. Из тог разлога, музичке садржаје и приступе би требало пажљиво бирати и прилагодити индивидуалним могућностима, способностима и капацитетима деце.

Полазиште овог теоријског истраживања представља питање заступљености и улоге музике у контексту савременог предшколског васпитања и образовања у Србији. У актуелним *Основама програма* под називом *Године узлета*, чија је кључна одредница пројектно учење, музика се не помиње изоловано, већ у оквиру других подручја, док су у примерима имплементације уметничких садржаја у већој мери присутни ликовна уметност и књижевност. С друге стране, налази бројних студија показују значајну улогу музике у свим аспектима дечјег развоја – физичком, когнитивном, емоционалном и социјалном (в. Selmani 2024: 191), сугеришући значај музичког васпитања и образовања у процесу развоја и учења деце предшколског узраста.

Музичко васпитање и образовање на раном узрасту заснива се на њиховом перцептивном искуству, емоционалном доживљају и његовом испољавању кроз различите форме дечјег стваралаштва. Учење се одвија паралелно са развојем музичких способности и вештина деце, а музичке активности изискују ангажовање читавог спектра различитих способности: репродуктивних, перцептивних, телесно-кинестетичких, креативних, стваралачких, способности музичког и естетског доживљаја. Когнитивни аспекти су надградња перцептивног искуства. Музика је често интегрисана са другим подручјима и уметностима, што није новина ни у теорији ни у пракси. Музички садржаји у интегративном учењу најчешће имају улогу мотивације и подстицаја за различите активности које, осим музичког, припадају и другим доменима. Према нашем мишљењу, музика у том случају подржава емоционалне аспекте развоја деце, док њена примена у функцији учења и сазнавања у другим областима добија секундарни значај. Полазећи од резултата досадашњих истраживања (Nikolić 2021: 194; Muratović, Osmajlić-Janković 2025: 134) која потврђују позитиван утицај музике на целокупни развој детета и могућност да се „повољним условима развоја – квалитетом и количином подстицаја у датом окружењу" подстакну индивидуална достигнућа детета (Радош 1983, према: Selmani 2024: 194), сматрамо да би потенцијале музике требало сврсисходније искористити у различитим ситуацијама учења и ширем образовном контексту.

У односу на наведена теоријска полазишта, циљ овог рада усмерен је на испитивање могућности примене и интеграције музичких садржаја у пројектном приступу и њиховог утицаја на исходе пројектног учења у различитим доменима.

Као репрезент музичких садржаја погодних за интеграцију одабрана је дечја песма.

ПРИМЕНА ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ У ИНТЕГРАТИВНОМ ПРИСТУПУ

Учење и развој деце раног узраста представља интегрални процес, јер обухвата развој свих аспеката и холистички приступ примени садржаја и активности које тај развој иницирају (Mihajlović i dr. 2014). Концептуални оквир актуелних *Основа ūроīрама* подразумева прилагођавање свих сегмената и облика васпитно-образовног рада потребама и интересовањима деце; у фокусу је пројектно учење које подстиче дечју иницијативу, идеје и кооперативност, интегративни приступ њиховој реализацији у оквиру планираних ситуација учења, игровних активности и животно-практичних ситуација. Наведени модалитети холистичког приступа омогућавају слободан избор и креирање активности, при чему се прате интересовања деце, њихово ангажовање, напредак и развој. Избор садржаја препушта се васпитачима; они нису наведени ни објашњени. Подразумева се њихова усклађеност са развојним фазама и потенцијалима детета одређеног узраста, те би васпитач, у том смислу, требало да познаје стадијуме њиховог музичког, физичког, ликовног, говорног, језичког, математичког, когнитивног али и емоционалног развоја. Музички садржаји су, у том смислу, посебно погодни за интегративно учење, повезивање различитих области и сазнања, и потпуно и симултано ангажовање деце у емоционалном, интелектуалном, моторичком и социјалном аспекту (Гајић 2018).

Слобода избора музичких садржаја може се сагледати из два угла. Прво гледиште се односи на могућност остваривања интеграције на различите начине, подстицање креативности васпитача, успостављање интерактивног односа између деце, васпитача и родитеља у виду сарадње и размене идеја, и позитиван утицај отвореног приступа на холистички развој деце. Други аспект сагледавања програмске концепције којом музички садржаји нису прописани односи се на нежељене ефекте у виду погрешног и неадекватног избора музике која се деци презентује (Popović, Božanić 2022: 511). Недовољно познавање музичких садржаја и страх од непознатог у контексту необичних комбинација музике и других научних подручја, у вези је са проблемом компетенција васпитача за реализацију музичких активности (Popović, Božanić 2022).

У васпитно-образовној пракси најчешће је заступљена дечја песма а од узраста деце и когнитивних видова музичког развоја зависи да ли се песма пева, слуша, допуњује покретом и изводи као музичка игра или надограђује колористичким ефектима свирањем на дечјим музичким инструментима.

Њеној афирмативности и популарности доприноси чињеница да обједињује два уметничка подручја – поезију и музику. Поетски текст (вокалне) композиције, у одређеном смислу, добија улогу когнитивног средства које посредује у опажању музичких својстава и помаже деци у остваривању и испољавању музичког доживљаја, разумевању музичких порука и значења.

Из свих наведених разлога, у фокусу истраживања је дечја песма; одабрана је у складу са развојним способностима деце која, при перципирању ове музичке форме, користе литерарни садржај за повезивање са другим областима, за разлику од музичких елемената који се на овом узрасту не могу, без помоћи и иницијативе васпитача, користити за интегрисање различитих области.

Дечја песма је најчешће компонована на стихове познатих песника („Шапутање", „Ивин воз", аутора Драгана Лукића), иако постоје и песме чији су текстови наменски креирани заједно са музиком и имају дидактички карактер („Саобраћајац", аутора Надежде Хиба). Са васпитног аспекта, посебно естетске димензије васпитања, предност би увек требало дати књижевним текстовима у односу на друге врсте текстова, и то у оквиру различитих подручја и на различитом степену образовања. Прво, „књижевни текст не застарева, тј. увек је актуелан" (Божић 2022: 666), што доказује вишедеценијска популарност дечјих песма компонованих на познате стихове. Обликује емоционални доживљај и естетску личност детета. Осим тога, тумачење књижевног текста подстиче децу на размишљање у асоцијативном облику (Цветановић и др. 2017: 641). Уметничка вредност текста у дечјим песмама један је од основних критеријума избора песме који даље имплицира примену „оних приступа који узимају у обзир литерарност као особину која представља дистинктивно обележје књижевног у односу на друге (нефикцијске) врсте текстова" (Божић 2022: 666).

У раду смо желели да укажемо на вишеслојну улогу дечје песме у музичком васпитању, развоју говора и учењу и развоју предшколског детета у другим доменима. Њена структурална својства, превасходно литерарни текст подвучен музичким средствима, стављају је „у сам врх садржаја који се интегративно могу користити у другим областима" (Стошић 2008: 3). То је, како ауторка Стошић (Стошић 2008: 3) истиче, основни ниво полифункционалности дечје песме, док су много значајније каузалне везе „између функција које на различитим нивоима, у различитим музичким активностима" делују на развој ширег спектра способности. У досадашњим истраживањима о песми је говорено чешће у контексту њене улоге и функције у настави музичке културе (Стошић 2008), и чешће је испитивана активност певања (Јеремић 2018; Sutikno, Jazuli, Utomo 2024) у односу на слушање дечје песме.

У овом истраживању, заснованом на анализи реализованог пројекта[1], примењено је слушање дечје песме, допуњено другим активностима у складу са концепцијом и развојем пројекта.

РАЗВОЈНЕ ЕТАПЕ ПРОЈЕКТА „ОД КУЋЕ ДО ШКОЛЕ, ОД ШКОЛЕ ДО КУЋЕ"

Повод за реализацију пројекта „Од куће до школе, од школе до куће" била је изражајно интерпретирана литерарна песма „Шапутање" Драгана Лукића у оквиру претходне теме / пројекта „Мала школа", односно уметнички доживљај песме који је код деце подстакнут изражајном интерпретацијом текста, без саопштавања наслова.

Тумачење поетског текста је, осим примарне улоге у подстицању литерарног доживљаја и разумевања текста, представљало емоционално-мотивациону припрему за наредне активности деце. На основу садржаја, имали су задатак да осмисле наслов песме. Циљ ове активности био је подстицање асоцијативног мишљења. Пошто до тада нису имали сличне задатке при обради литерарног садржаја, деци је проналажење наслова било сложено, а одговори сведени на појмове из песме: школа, кућа, писмо. Једноставност одговора упућује на закључак да је у раду са децом потребно континуирано и интензивније подстицање маште, креативности и слободног изражавања.

Кућа и *школа* били су кључни појмови око којих су стварали одређене асоцијације и то је био повод да се направе две просторне целине и покрену тематски сродне активности и пројекат под називом „Од куће до школе, од школе до куће".

Пројекат је у раду представљен кроз девет етапа; сегментирање је посебно карактеристично за опсервацију и евалуацију васпитно-образовног процеса у коме се примењује интеграција области, социјална интеракција, креативне и стваралачке активности деце (Martinović Bogojević, Osmanović 2019; Вукићевић 2023). За посматрање и евалуацију активности деце и интервенције васпитача није примењен неки од стандардних инструмената и протокола који се користе за евалуацију часа[2], при чему би, у односу на подељеност пројекта на смислене целине и дефинисање граница према новој активности деце, најпогоднија била примена секвенцијалне анализе (Петровић, Вукићевић, Антонијевић 2021; Ивић, Пешикан, Антић 2001: 166).

[1] Пројекат је, у сарадњи са васпитачима, реализовао аутор рада.

[2] Протоколи за посматрање и евалуацију часа у модификованом облику делимично се могу применити код планиране ситуације учења у вртићу али не и код других врста активности у којима доминирају отворени приступ, креативно изражавање и слободан избор садржаја.

Међутим, иако се у фокусу планираних ситуација учења налазе активности деце релевантне за њихово учење и развој, пројекат нема унапред утврђене кораке већ активности теку спонтано и нису временски артикулисане. Из тог разлога, анализа пројектних активности, усмерена на исходе учења у различитим доменима, извршена је у односу на области које су интегрисане у датом сегменту пројекта, у односу на садржаје који се примењују и интегришу, дечје ангажовање и интервенције васпитача. Наведени параметри представљени су у табелама 1–5, посебно за сваку етапу пројекта; у табелама 1–4 су, због прегледности редоследа активности и њихове повезаности, обједињене по две етапе.

Табела 1. Развијање пројекта – прва и друга етапа

Етапа	**Област(и)**	**Садржаји**	**Активност деце**	**Интервенција васпитача**	**Исходи**
1.	Музичко васпитање и Развој говора	Слушање песме „Шапутање”	Идентификација речи која се понавља више пута у песми (*тихо* и *тише*); Пребројавање уочених понављања (укупно 20, у свакој строфи по 10)	Деци је било потребно поновно слушање; Додатна појашњења о укупном броју понављања појмова *тихо* и *тише*	Препознавање и разумевање почетних математичких појмова
2.	Музичко васпитање и Физичко васпитање	Селективно слушање песме и извођење осмишљене игре	Прелазак растојања од једне целине (куће) до друге (школе) за време трајања првог стиха; Увежбавање у пару кроз задатак усклађивања брзине хода и корака са ритмом песме	Демонстрација васпитача пре првог извођења; Укључивање у покретну вежбу и придруживање пару који корача од једне просторне целине до друге	Извођење задатих (контролисаних) ритмичких покрета и спонтаних покрета који илуструју текстуални садржај

Уколико погледамо табеле 1–5 и области које су заступљене у појединачним етапама, јасно се уочава да су у питању различите комбинације интегрисаних подручја: музичко васпитање са развојем говора у првој етапи, музичко васпитање са физичким васпитањем у другој етапи (Табела 1), музичко васпитање са ликовним васпитањем у седмој и осмој етапи (Табела 4), али и интеграција више области у трећој, четвртој, петој и шестој етапи (Табела 2; Табела 3).

Дечја песма „Шапутање" Николе Херцигоње, компонована на стихове Драгана Лукића, представља окосницу различитих активности и подручја и присутна је у готово свим етапама пројекта.

У првој етапи, након првог слушања и музичког доживљаја композиције, деци су постављени задаци који се нису односили на музичке компоненте, већ на уочавање поновљених речи и њихово пребројавање. Отуда исходи ове етапе припадају подручју Развој почетних математичких појмова.

У другој етапи, селективно слушање композиције усмерено је ка опажању њених делова и ритмичке компоненте, кроз задатак извођења корака у ритму композиције и прелажење одређеног растојања за време трајања првог стиха. Како је у питању вишеструки задатак, деци је била потребна (угледна) демонстрација васпитача и увежбавање које је спроведено у пару. Осим задатих покрета за први стих песме, имали су могућност да се спонтано изразе покретом слушајући остале делове песме.

Наредна активност, која се логично надовезала на разговор о путу од куће до школе коју ће похађати, јесте индивидуално демонстрирање кретања по замишљеној путањи док су за то време остала деца имала задатак представљања демонстрираног пута линијом. Развијање пројекта у овом сегменту обухватало је анализу радова, уочавање различитих линија за исти пут и добијање повратне информације да су исто кретање представили различитим линијама због посматрања из различитих перспектива. Као што видимо исходе у Табели 2, након мерења и упоређивања дужине пута деца су усвојила појмове *дужа* и *краћа линија* а песма „Шапутање" и ликовни приказ пута су у функцији учења математичких појмова.

Таβела 2. Трећа и четврта етапа пројекта

Етапа	**Област**	**Садржаји**	**Активности**	**Интервенција**	**Исходи**
3.	Развој почетних математичких појмова, Ликовно васпитање и Музичко васпитање	Ликовни/графички приказ линије кретања деце уз слушање композиције	Појединачно демонстрирање кретања замишљеног пута од куће до школе: Цртање линије која представља демонстрирани „пут”; Мерење и упоређивање дужине пута канапом	Повратна информација о различитим приказима исте путање на основу посматрања кретања из различите перспективе	Усвајање појмова *дужа* и *краћа линија*
4.	Музичко васпитање и Ликовно васпитање, Упознавање околине	Анализа литерарног садржаја песме; Слушање звучних примера оглашавања животиња и звукова из природе	Имитирање падања кише различитом јачином гласа: гласно, тихо, постепено гласније; Слушање звучних примера и одређивање трајања звука; Представљање дужег и краћег звука дужом и краћом линијом	Повезивање активности са садржајем песме питањима: Шта је тихо у песми? Да ли је падање кише увек тихо? Када смо у затвореном простору, како знамо да пада киша, ако не видимо?	Интеграција математичких појмова (*дуже* и *краће*), особина звука (трајање) и ликовних елемената (врста линије)

Интеграција активности у даљем току успостављена је повезивањем са литерарним садржајем песме питањима: Шта је тихо у песми? Да ли је падање кише увек тихо? Како знамо да пада киша ако не видимо? Имитирање падања кише различитом јачином гласа, проширено слушањем других звучних примера са задатком упоређивања њиховог трајања, иницирало је

понављање знања о јачини и трајању као особинама звука и појмовима *гласно*, *тихо*, *постепено гласније*, *кратак* и *дуг звук*.

Аналогно означавању дужег и краћег пута дужом и краћом линијом, дужом и краћом линијом су приказали дужи и краћи звук. Интегрисано учење у наведеном контексту повезивања математичких појмова, особина звука и ликовних елемената (врста линије), према нашим запажањима у току реализације пројекта, деци је представљало једноставан задатак.

У односу на карактеристике пројектног учења које „подразумева поштовање потреба и интересовања деце, прилагођавање, промене, иновације и отворен приступ подучавању" (Vukićević, Golubović Ilić 2025: 405), етапе пројекта нису временски уједначене у погледу трајања дечјих активности. То је посебно истакнуто у наредним етапама (Табела 3). Специфичност пете и шесте етапе је виши ниво интеграције у контексту повезивања неколико подручја, остварен на основу активности и садржаја које је реализатор пројекта увео и осмислио као повод за даља истраживања могућности интегрисаног учења. Учење се, подстакнуто музичким садржајима, односно слушањем дечјих песама, одвијало у правцу усвајања нових знања у области упознавања околине, ликовног васпитања, развоја говора и развоја почетних математичких појмова. Осим сазнајних аспеката учења, проналажење заједничких тема и порука слушаних песама, у петој етапи, деци је омогућило креативно изражавање кроз задатак осмишљавања нове приче инспирисане одређеним сегментима текстова, њиховим варирањем и трансформацијом почетних идеја. Шеста етапа се, након садржаја и активности деце уз интервенције васпитача у оквиру других области, завршила музичким активностима и опажањем трајања као особине звука/тона (Табела 3).

Табела 3. Развијање пројекта у петој и шестој етапи

Етапа	**Област(и)**	**Садржаји**	**Активности деце**	**Интервенција и подршка васпитача**	**Исходи**
5	Музичко васпитање, Развој говора и Упознавање околине	Слушање композиција/ дечјих песама „Саобраћајац", „Ивин воз" и „Шапутање"	Проналажење заједничке теме/поруке слушаних песмама; Интегрисано учење о правилном понашању у саобраћају	Иницирање разговора о појединачним песмама и указивање на негативне моменте који могу угрозити безбедност деце. (*Ива је истрчао на улицу;*	Креативно изражавање и осмишљавање нове, аутентичне приче базиране на сегментима текстова, њиховом

.				*Да ли је добро поступио? Да ли разговарамо и шапућемо док прелазимо улицу?*)	комбинацијом, варирањем и надоградњом
6.	Музичко васпитање, Ликовно васпитање и Развој говора, Развој почетних математичких појмова	Језичка игра „На слово, на слово”; Ликовно представљање истог објекта у две величине; Опажање дужег и краћег звука/тона.	Одабир објекта који могу уочити на путу од куће до школе и саопштавање почетног слова; Мерење и упоређивање величине симбола на ритмичким сликама; Ликовно представљање предмета/објекта коришћеног у игри „На слово, на слово”, при чему је њихов број и распоред на цртежу произвољан; Опажање дужег и краћег изговора неутралног слога и уочавање везе између ритмичког трајања и величине симбола / ритмичких слика.	Демонстрација унапред припремљених ритмичких слика; Показивање симбола у току извођења ритмичке вежбе; Извођење ритмичке вежбе неутралним слогом „ла” на основу дечјих радова који су имали улогу система ритмичких слика	Повезивање аудитивне и визуелне информације – дужи и краћи изговор неутралног слога „ла” у складу са величином симбола; Опажање трајања као особине звука

Важно је напоменути да су, у овом раду, издвојени кључни елементи пројекта у односу на ток његовог развоја и аутентичност дечјих питања, истраживања, експериментисања и стваралаштва. Као што је приказано у Табели 4, у седмој и осмој етапи доминирају музичке активности засноване на примени ритмичких слика које нису унапред припремљене, већ су продукт интегрисаних активности у претходним етапама пројекта (Табела 4). Дечји ликовни радови употребљени су у новом контексту / ситуацији учења и имају улогу ритмичких слика. Свирању ритмичких мотива представљених на дечјим радовима, наизменичним смењивањем троугла за већи симбол и кастањета за мањи симбол, претходиле су различите вежбе опажања дужег и краћег трајања звука, повезивања већег симбола са дужим трајањем и мањег симбола са краћим трајањем, и вокално репродуковање неутралним слогом, такође у складу са величином симбола.

Табела 4. Седма и осма етапа пројекта

Етапа	**Област(и)**	**Садржаји**	**Активности деце**	**Интервенција и подршка васпитача**	**Исходи**
7.	Музичко васпитање и Ликовно васпитање	Дечји ликовни радови у функцији ритмичких слика	Анализа ликовних радова из претходне етапе пројекта; Препознавање одабраних ритмичких инструмената за репрезентовање дужег и краћег трајања ритмичких јединица; Извођење ритмичких мотива вокалним репродуковањем неутралног слога „ла" у различитом трајању у односу на величину симбола	Демонстрирање дужег звука (триангл) за већи симбол и краћег звука (кастањете) за мањи симбол; Одабир једног дечјег рада и анализа симбола: број, величина и распоред симбола	Употреба дечјих радова у новом контексту / ситуацији учења; Припрема за свирање на ритмичким инструментима уз праћење визуелних приказа дужег и краћег трајања
8.	Музичко васпитање и Ликовно васпитање	Свирање на дечјим ритмичким инструментима (кастањете и триангл)	Слушање ритмичког мотива у извођењу васпитача, са задатком препознавања који је мотив/рад изведен (од два понуђена примера који су током слушања посматрали); Извођење ритма представљеног ритмичким сликама на дечјем раду, наизменичним смењивањем троугла за већи симбол (дуже трајање) и кастањета за мањи симбол (краће трајање); Групно извођење и понављање вежбе са замењеним улогама/инструментима	Припрема деце за свирање у неколико сегмената: – показивање како се свира и производи звук; – увежбавање начина коришћења; – увежбавање покрета; – свирање према сликовним симболима; – кориговање грешака	Укљученост различитих аспеката музичких способности (опажање, музичко памћење) и моторичких способности (координација, спретност, брзина) у активност свирања на ритмичким инструментима

Уколико (вертикално у таβелама) сагледамо активности деце у свим досадашњим етапама, уочава се њихов логичан след, надовезивање, усложњавање захтева и њихова градација која води ка завршници пројекта. На сличан начин, исходи су током свих етапа реализације пројекта усмерени ка овладавању свирања на дечјим музичким инструментима.

Табела 5. Завршна етапа пројекта

Етапа	**Област(и)**	**Садржаји**	**Активности деце**	**Интервенције и подршка васпитача**	**Исходи**
9.	Музичко васпитање	Свирање на дечјим инструментима на два начина: – на основу ритмичких слика, – уз слушање песме „Шапутање”	Свирање на основу ритмичких слика (један рад – један такт / целина) на следећи начин: – група са тријанглом свирала је уз показивање већег симбола, а група са кастањетама свирала на местима где се налази мањи симбол; Свирање уз слушање песме „Шапутање”, при чему је група са кастањетама изводила први део (строфу) песме, док је групи са тријанглом било поверено свирање рефрена и дужих вредности	Подела инструмената (5 тријанглова и 15 кастањета); Постављање дечјих радова: прво један, затим два а након извођења ритма, додавањем новог рада, вежба се проширује	Истовремено слушање / праћење музичког тока и свирање задатих делова песме за дати инструмент; Нова сазнања о диригенту, композицији, начину извођења музике/ритма, о визуализацији музике и графичком приказу музичког тока

У завршној етапи пројекта деца су демонстрирала усвојена знања и вештине, а интеграција две музичке активности, перцептивне и извођачке, односно слушање дечје песме допуњено свирањем ритмичке пратње, има двојаку улогу у музичком васпитању и развоју деце. Фокусирајући се на ритам и темпо композиције током слушања, као и на одређене делове које прате

инструментима, деца су добила прилику за аутентично учење и изражавање, подстицање активног слушања и развијање осећаја за ритам. Истовремено, смислена и обједињена искуства у различитим музичким областима деци су омогућила целовито сагледавање музике као временске уметности.

ЗАКЉУЧАК

Присутност музичких садржаја у животу детета има бројне васпитне бенефите и позитиван утицај на целокупни физички, когнитивни и социоемоционални развој, о чему сведоче налази бројних истраживања. Истовремено, музички садржаји и приступи нису прецизно дефинисани и артикулисани у актуелним *Основама програма предшколског васпитања и образовања*, што оставља простор за различита тумачења и фреквентност примене у васпитно-образовној пракси (Popović, Rašković 2022; Vukićević, Golubović Ilić 2025). У складу са кључним одредницама пројектног приступа на коме се заснива актуелна програмска концепција, васпитач има задатак да обезбеди подстицајну средину за учење и развој сваког детета, без обзира на његове диспозиције или припадност одређеној друштвеној групи. Међу децом су, у погледу музичког искуства и музичких способности, неминовне и уочљиве мање или веће разлике, које би требало уважити у процесу учења. Управо из тог разлога, укључивање музичких садржаја у интегративне активности омогућава да свако дете пронађе одговарајуће решење за постављени задатак, да буде активни учесник у одређеном облику учења, да своја знања прошири и да, на одговарајући начин, испољи и развије своје потенцијале. Улога васпитача је да музичке садржаје сагледа као део свакодневног искуственог учења. Употреба музичких садржаја у различитим контекстима, превасходно због доживљајне компоненте, представља основу активног учења и холистичког приступа развоју деце предшколског узраста.

У контексту наведених теоријских полазишта, циљ истраживања био је усмерен на испитивање могућности интеграције музичких садржаја са осталим подручјима, и утицаја дечје песме, као репрезентативног музичког садржаја погодног за интеграцију, на исходе пројектног учења у различитим доменима.

Могућности примене дечје песме представљене су у оквиру пројекта „Од куће до школе, од школе до куће". Анализа интегрисаних области и садржаја, активности деце, интервенција васпитача и исхода појединачних етапа пројекта, показује да је дечја песма „Шапутање", аутора Николе Херцигоње, истовремено иницирала учење почетних математичких појмова, као што је својим литерарним и музичким садржајем подржала усвајање музичких појмова, развој говора и упознавање околине.

Садржаји осталих области, ликовног и физичког васпитања, такође су у функцији доживљаја, учења и опажања музичких појмова, усвајања математичких појмова, али и важан елемент интегралног процеса учења и развоја детета у различитим доменима. Уколико упоредимо активност деце, потребу за интервенцијом и демонстрацијом васпитача, исходе током реализације појединачних етапа, као и преусмеравање тока пројекта ка одређеним активностима (покрет, математички појмови), уочавамо сложеност радњи, вештина и задатака у односу на област којој припадају. Најсложеније је било тумачење литерарног текста, а најлакше упознавање почетних математичких појмова.

У том смислу, може се закључити да су деци за извођење музичких активности и садржаја потребни демонстрација, подршка и вежбање, у чему је кључна улога васпитача. Чак и у околностима доброг познавања дечјих интересовања и афинитета, уважавања особености музичког, когнитивног и физичког развоја и специфичности музичких садржаја, временска динамика се не може прецизно планирати, због чега васпитач мора бити креативан, флексибилан и отворен за промене и иновације. У контексту примене музичких садржаја у пројектном приступу, подједнако су важни иницијатива и идеје деце и компетентност васпитача да их подржи и обезбеди стимулативну и позитивну средину за учење и развој.

ЛИТЕРАТУРА

Божић, С. (2022). Полифункционалност књижевног текста у настави страног језика (Vesna Simović, *Književnost u nastavi stranog jezika* [Elektronski izvor], Niš: Filozofski fakultet, 2021), приказ, *Philologia Mediana*, 14(14), 665–668. https://doi.org/10.46630/phm.14.2022.46

Вукићевић, Н. (2023). Настава музичке културе и позитивно образовање – од доживљаја до исхода у области музичког стваралаштва и слушања музике, *Узданица*, XX, ванредни број, 241–256. DOI: 10.46793/Uzdanica20.S.241V

Гајић, О. (2018). Развој дечјег стваралаштва и духовних вредности у корелацији различитих уметности (књижевне, ликовне, музичке, драмске), у: Д. Столић (ур.), *Савремени свет и толеранција кроз призму предшколског васпитања*, Зборник радова са Тринаесте конференције „Васпитач у 21. веку", бр. 17, Алексинац: Висока школа за васпитаче струковних студија, 20–27.

Ивић, И., Пешикан, А., Антић, С. (2001). *Активно учење 2*, Београд: Институт за психологију.

Јеремић, Б. (2018). *Развој вокалних способности ученика применом иновативних методичких приступа у настави музичке културе*, Сомбор: Педагошки факултет.

Основе програма предшколског образовања и васпитања – Године узлета, *Службени гласник РС – Просветни преглед*, бр. 16/2018.

Петровић, В., Вукићевић, Н., Антонијевић, Р. (2020). Компаративни приказ секвенцијалне анализе и других модела за евалуацију школског часа, *Узданица*, XVII(2), 313–333.

Стошић, А. (2008). Полифункционалност песме у настави музичке културе. *Педагогија*, LXIII(1), 62–74.

Цветановић, З., Стојановић, Б., Мишић, Д. (2017). Врсте текстова у разредној настави језика и књижевности, *Теме*, XLI(3), 639–652. DOI: 10.22190/TEME1703639C

***

Martinović Bogojević, J., Osmanović, A. (2019). Integrativna nastava kao oblik podsticanja kreativnosti u nastavi Muzičke kulture, u: V. Marković, J. Martinović Bogojević (ur)., *Zbornik radova sa Prvog međunarodnog simpozijuma iz oblasti muzičke pedagogije*, *Muzička pedagogija: izazov, inspiracija i kreacija*, Cetinje: Univerzitet Crne Gore, Muzička akademija, 96–111.

Mihajlović Lj., Mihajlović M., Mihajlović N. (2014). Holistic approach to education and upbringing: Contradictory to the general assumption of life, *Sinteze – časopis za pedagoške nauke, književnost i kulturu*, 3(6), 37–47.

Muratović, A., Osmajlić-Janković, D. (2025). Muzičke aktivnosti u funkciji razvoja dece predškolskog uzrasta, *Univerzitetska misao – časopis za nauku, kulturu i umjetnost*, Vol. 24, 128–143. doi: 10.5937/univmis2524126M

Nikolić, L. (2021). Ritamske aktivnosti: poticaj za razvoj djeteta, *Metodički ogledi*, 29(2), 193–220. DOI: 10.21464/mo.28.2.5

Popović, D., Rašković, B. (2022). Pedagoška podrška u razvijanju muzičkih sposobnosti kod dece predškolskog uzrasta, *DHS*, 1(18), 509–532. DOI 10.51558/2490-3647.2022.7.1.509

Selmani, T. A. (2024). The Influence of Music on The Development of a Child: Perspectives on the influence of music on child development, *EIKI Journal of Effective Teaching Methods*, 2(1), 191–201. DOI:10.59652/jetm.v2i1.162

Sutikno, P. Y., Jazuli, M., Utomu, U., Sunarto (2024). The Effects of Singing Activities on Children's Memory, Learning Motivation, and Creativity in an Indonesian Kindergarten for Preschoolers, *Journal of Law and Sustainable Development*, 12(1):e3123, 1–24. DOI:10.55908/sdgs.v12i1.3123

Vukićević, N., Golubović Ilić, I. (2025). Project Planning as the Basis / framework for Preschool Children's Creativity Development, U: V. Svalina, A. Škugor, J. Martinović-Bogojević, A. Bilić (ur.), Zbornik radova s Prve međunarodne konferencije *Kreativni pristupi učenju i podučavanju – CALT*, Osijek, Republika Hrvatska: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad u Vinkovcima, 405–417.

Nataša Vukićević
University of Kragujevac
Faculty of Education in Jagodina
Department of Didactics and Methodology

CHILDREN'S SONG IN PROJECT-BASED LEARNING OF PRESCHOOL CHILDREN

Summary: The paper examines the role of musical content in the project approach as a key determinant of the current Foundations of the Early Childhood Education Programme in Serbia. The aim of the research was to answer two questions: a) how musical content can be integrated with other areas in the function of learning and child development, and b) to what extent a children's song, as a musical content suitable for integration, affects the outcomes of project-based learning in different fields. The possibilities of applying children's songs were presented through the project "From home to school, from school to home", implemented in March 2024 in a preschool group of "Pionir" kindergarten in Jagodina (N = 22). Based on the analysis of children's verbal responses, artistic and graphic representations of a certain task and various activities in all stages of the project, it can be concluded that a children's song, in addition to encouraging musical skills, significantly contributes to their learning and development in other areas.

Keywords: children's song, music, project-based learning, child development, preschool age.